

ЗАТВЕРДЖУЮ

В. о. президента державного
некомерційного підприємства
«Державний університет
«Київський авіаційний інститут»

Ксенія СЕМЕНОВА

серпень 2025 року

ВИСНОВОК

Державного некомерційного підприємства «Державний університет «Київський авіаційний інститут» (далі –КАІ) про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Пашинної Лілії Василівни на тему «Міжнародно-правовий захист прав людини в умовах збройного конфлікту», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 29 «Міжнародні відносини» за спеціальністю 293 «Міжнародне право»

ВИТЯГ

із протоколу № 3 розширеного засідання
кафедри міжнародного та європейського права
від 30 червня 2025 року

Присутні на засіданні науково-педагогічні працівники кафедри міжнародного та європейського права:

Немченко К.С., к.ю.н., в.о. завідувача кафедри;
Волошин Ю.О., д.ю.н., професор, професор кафедри;
Нуруллаєв І.С.о., д.ю.н., професор, професор кафедри;
Стрельцова О.В., д.ю.н., професор, професор кафедри;
Пазюк А.В., д.ю.н., професор, професор кафедри;
Бабін Б.В., д.ю.н., професор, професор кафедри;
Прощаєв В.В., д.ю.н., професор, професор кафедри ;
Вареник О.С., д.ю.н., професор, професор кафедри;
Кібець Д.В., к.ю.н., доцент, доцент кафедри;
Замула А.Ю., к.ю.н., доцент, професор кафедри;
Максимович Р.О., к.ю.н., доцент, доцент кафедри;
Широкова-Мурараш О.Г., к.і.н., доцент, доцент кафедри;

**Присутні на засіданні науково-педагогічні працівники інших кафедр
КАІ:**

Сапсай А.П., к.політ.н., доцент, доцент кафедри міжнародних відносин та

стратегічних студій Факультету права та міжнародних відносин.

Присутні на засіданні науково-педагогічні працівники з інших навчальних закладів:

Камінська Н.В., д.ю.н., професор, провідний науковий співробітник відділу міжнародного права та права Європейського Союзу Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України.

Слухали:

Доповідь здобувачки кафедри міжнародного та європейського права Факультету права та міжнародних відносин Пашинної Лілії Василівни на тему: «Міжнародно-правовий захист прав людини в умовах збройного конфлікту», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 29 «Міжнародні відносини» за спеціальністю 293 «Міжнародне право».

Тему дисертаційного дослідження «Міжнародно-правовий захист прав людини в умовах збройного конфлікту», затверджено на засіданні Вченої ради факультету міжнародних відносин 25 жовтня 2022 року, протокол № 7.

Науковий керівник Волошин Юрій Олексійович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного та європейського права Факультету права та міжнародних відносин КАІ, Заслужений юрист України.

Авторка ґрунтовно розкрила актуальність досліджуваної проблематики, чітко сформулював мету, основні завдання, обґрунтував використані методологічні підходи та методи дослідження. Було окреслено об'єкт і предмет наукового пошуку, представлено ключові наукові результати та положення, винесені на захист. Також доповідачка акцентувала увагу на теоретичній та практичній значущості дисертаційної роботи та поінформував про реалізацію отриманих результатів у практичній діяльності.

У дисертаційному дослідженні здійснено ґрунтовний аналіз міжнародно-правових механізмів захисту прав людини в умовах збройного конфлікту, що ґрунтується на інтеграції положень міжнародного гуманітарного права та права прав людини. Авторка наголошує на актуальності проблеми у зв'язку з сучасними трансформаціями характеру конфліктів, зокрема їх гібридизацією, а також на прикладі воєнної агресії російської федерації проти України. В роботі стверджується, що наявна система міжнародного реагування на грубі порушення прав людини потребує вдосконалення, адже не завжди спроможна забезпечити ефективний захист осіб, які перебувають у зоні бойових дій. Особлива увага приділена необхідності перегляду підходів до функціонування правозахисних інституцій та розширення правових інструментів, які використовуються у ситуаціях збройного протистояння. Дослідниця обґрунтовує, що взаємодія гуманітарного та правозахисного блоків міжнародного права має не декларативний, а практичний зміст, який потребує системного осмислення з точки зору як теорії, так і правозастосування. Визначено, що особа в умовах конфлікту повинна розглядатися не лише як об'єкт захисту, а як активний суб'єкт, права якого визнаються, гарантуються та мають бути реалізовані попри специфіку правового режиму воєнного часу. Це потребує більш глибокої адаптації

міжнародних стандартів до національного законодавства, яке часто не відповідає вимогам воєнної реальності. У дослідженні обґрунтовується, що ключовим напрямом удосконалення має стати формування універсального механізму, який забезпечуватиме реалізацію прав людини незалежно від форми конфлікту чи суб'єкта його ініціювання.

Здобувачка приділяє особливу увагу характеристиці діяльності міжнародних інституцій, таких як Міжнародний комітет Червоного Хреста, Європейський суд з прав людини, Міжнародний кримінальний суд та ін. У дослідженні аналізується ефективність їх правозахисної діяльності, визначається рівень реального впливу на ситуацію в зоні конфлікту, зокрема через призму міжнародних зобов'язань держав та процедур притягнення до відповідальності за серйозні порушення. Авторка доходить висновку, що, попри усталену систему міжнародних угод - серед яких значне місце займають Європейська конвенція про захист прав людини, Женевські конвенції, Римський статут та ін., - на практиці застосування норм часто стикається з політичними, процедурними або технічними бар'єрами, які знижують дієвість відповідних правових механізмів.

У дисертаційному дослідженні обґрунтовано необхідність переосмислення міжнародно-правових підходів до захисту прав людини в умовах збройного конфлікту, з урахуванням новітніх викликів безпеки, зростання масштабів гібридних загроз, трансформації характеру сучасних війн та актуалізації питань ефективного правозастосування. Пашинною Л.В. запропоновано бачення правового захисту особи як багаторівневої системи, що функціонує на перетині міжнародного гуманітарного права, права прав людини та міжнародного кримінального права. Такий підхід дозволяє охопити не лише превентивний аспект захисту, але й механізми реагування на вже вчинені порушення, забезпечення справедливості, відновлення прав та притягнення винних до відповідальності. Авторка підкреслює, що в умовах війни права людини не можуть бути повністю нівельовані чи відкладені, навіть з урахуванням дії надзвичайного чи воєнного стану. Навпаки, саме в такі періоди вони стають найбільш вразливими і, відповідно, потребують особливого міжнародного правового захисту. У цьому контексті у дисертації окреслено необхідність розширення зобов'язань держав не лише в частині недопущення порушень, а й щодо створення внутрішніх механізмів захисту, які здатні оперативно фіксувати, розслідувати та реагувати на будь-які прояви насильства, дискримінації, обмеження прав чи свавілля з боку суб'єктів публічної влади та учасників конфлікту.

Обґрунтовано, що ефективне функціонування міжнародно-правового захисту особи в конфліктних умовах неможливе без тісної взаємодії між державами, міжнародними організаціями, судовими інституціями та громадянським суспільством. Авторка доводить, що ключову роль у цьому процесі мають відігравати національні механізми імплементації міжнародних стандартів, спроможні забезпечити дотримання принципу верховенства права навіть у складних умовах порушення територіальної цілісності чи окупації. З

огляду на це, робиться акцент на доцільності подальшої адаптації українського законодавства до вимог міжнародного гуманітарного права та створення дієвих процедур, які б дозволили забезпечити захист постраждалих, документування злочинів та притягнення винних до відповідальності у національних і міжнародних юрисдикціях. завдань, визначених Антикорупційною стратегією з урахуванням воєнного стану.

Інтегративна модель, запропонована в дослідженні, розглядає міжнародно-правовий захист прав людини не як ізольований набір норм чи інституцій, а як динамічну систему взаємодії, де кожен суб'єкт - міжнародний, регіональний чи національний - виконує свою чітко визначену, взаємодоповнюючу функцію. У межах цієї моделі особливого значення набуває принцип субсидіарності, що передбачає пріоритетність національного захисту при одночасній постійній підтримці міжнародної спільноти, коли держава не спроможна самотійно гарантувати дотримання прав. Такий підхід ґрунтується не на заміщенні одного рівня іншим, а на побудові узгодженого правового простору, де реалізація прав людини є предметом спільної відповідальності. Водночас модель враховує реальну практику — наявність затяжних конфліктів, обмежену ефективність міжнародного впливу, політизацію рішень — і передбачає механізми адаптивної реакції, які можуть бути активовані залежно від ступеня порушення, типу правового режиму та інституційної спроможності сторін. У цьому контексті, акцент зміщується на створення гнучкої, технологічно підкріпленої системи реагування, яка діє превентивно, швидко та адресно, забезпечуючи мінімізацію шкоди, відновлення порушених прав і довгострокову стійкість правового порядку навіть у період збройного протистояння.

Вагомою складовою дослідження стала спроба інтерпретації ключових типів порушень прав людини, які притаманні сучасним збройним конфліктам. Авторка стверджує, що вони не мають випадкового характеру, а, навпаки, нерідко є системними, інституціоналізованими й частиною стратегічного задуму сторін конфлікту. У зв'язку з цим, захист прав особи потребує не лише юридичних дій у межах конкретних інцидентів, а й формування загальної моделі відповідальності, яка охоплює як індивідуальні, так і колективні порушення. Системний підхід до аналізу конфліктів дозволив авторці розробити концепцію міжгалузевого правового режиму захисту особи, в межах якої забезпечення прав не може бути обмежене тільки нормами воєнного часу чи міжнародного права у класичному його розумінні.

Обґрунтовано авторське бачення концепції міжнародно-правового захисту прав людини в умовах збройного конфлікту як окремого, багатовимірного правового режиму, що виникає внаслідок взаємодії норм гуманітарного права, міжнародного права прав людини та елементів міжнародного кримінального права. У цьому підході центральне місце займає правовий статус фізичної особи, яка в умовах війни потребує посиленого захисту з боку як держави, на території якої розгортається конфлікт, так і міжнародної спільноти. Авторка виходить із того, що сучасні конфлікти, особливо за умов гібридного характеру їх ведення,

значною мірою розмивають межі між військовими і цивільними, комбатантами і некомбатантами, а отже вимагають оновленої парадигми правозахисного реагування, де гуманність і недопущення зловживань стають безумовними пріоритетами.

Окремо проаналізовано стан імплементації міжнародно-правових норм у законодавство України. Авторка зазначає, що, попри наявність стратегічних документів, загальна правова система залишається недостатньо адаптованою до викликів збройного конфлікту. Це стосується як процедур фіксації порушень, так і заходів з відновлення прав постраждалих. Пропонується низка практичних кроків щодо вдосконалення нормативної та інституційної бази, зокрема шляхом підвищення узгодженості національних актів з положеннями міжнародних договорів, запровадження механізмів контролю виконання зобов'язань і забезпечення процесуальної доступності до правосуддя. Дослідженням підтверджено, що лише комплексний, скоординований підхід до правозахисту дозволить ефективно реагувати на порушення прав людини у період збройного конфлікту.

На основі аналізу еволюції гуманітарного права, авторка висвітлює ключові історичні віхи його формування від перших Женевських конвенцій до сучасних механізмів міжнародного переслідування воєнних злочинів. Значна увага приділяється розгляду впливу двох світових війн на формування глобального правозахисного порядку, а також оцінці ролі міжнародної спільноти у відповідь на масові порушення у XX–XXI століттях. Здобувачка підкреслює, що історія має стати основою для удосконалення сучасної системи захисту прав людини, особливо в умовах затяжних конфліктів та кризи колективної безпеки. В цьому контексті, гуманітарне право постає не лише як сукупність норм, але як інструмент міжнародної солідарності та засіб відновлення гідності особи.

У результаті дослідження сформульовано висновок, що міжнародно-правовий захист особи під час війни не може бути ефективним без належної адаптації міжнародних норм до реалій національної правозастосовної практики. Наголошується на важливості співпраці між органами влади, міжнародними організаціями та громадянським суспільством у справі фіксації, документування і реагування на порушення. Пропонується концепція правового режиму, в якому держава повинна не лише утримуватися від порушень, а й активно реалізовувати захисні функції. Запропоновані підходи здатні слугувати підґрунтям як для удосконалення національного законодавства, так і для подальших наукових розробок у сфері міжнародного права та захисту прав людини в умовах кризових ситуацій.

Здобувачу були поставлені такі запитання:

1. Прошаєв В.В., д.ю.н., професор, професор кафедри міжнародного та європейського права КАІ.

Запитання: У чому полягає відмінність запропонованого Вами «комплексного міжгалузевого бачення» правового захисту прав людини під час збройного конфлікту від традиційного підходу, що розглядає гуманітарне право й

право прав людини окремо?

Відповідь: Дякую за запитання. Традиційний підхід розглядає міжнародне гуманітарне право та міжнародне право прав людини як окремі галузі з різними сферами дії. Моя ж концепція виходить із того, що в умовах збройного конфлікту межі між цими галузями розмиваються, й виникає єдиний інтегративний режим, який вимагає одночасного застосування норм обох систем — не як дублювання, а як взаємне підсилення. Це дозволяє гнучко реагувати на складні гібридні загрози.;

2. Прощаєв В.В., д.ю.н., професор, професор кафедри міжнародного та європейського права КАІ.

Запитання: Ви вказуєте, що вперше систематизували типові порушення прав людини в умовах збройного конфлікту. Яка класифікація використана і чим вона відрізняється від існуючих?

Відповідь: Я застосовую функціонально-правову класифікацію, яка об'єднує порушення за критерієм спрямованості проти особистої безпеки, процесуальних прав і соціального статусу. Вона відрізняється від існуючих, які переважно орієнтовані або на суб'єкт порушень, або на форму. Така модель дозволяє повніше охопити масштаб системних порушень і корелює з реальними кейсами в Україні.

3. Стрельцова О.В., д.ю.н., професор, професор кафедри міжнародного та європейського права КАІ.

Запитання: Яким чином Ви обґрунтовуєте застосування норм міжнародного кримінального права в межах індивідуального правового статусу особи під час війни?

Відповідь: Дякую за запитання. Я розглядаю особу не лише як об'єкт захисту, а й як потенційного суб'єкта міжнародно-правових відносин, спроможного брати участь у процесі правового переслідування — як потерпілий, свідок або навіть обвинувачений. Це розширює традиційне розуміння й інтегрує підходи міжнародного гуманітарного та кримінального права.

4. Стрельцова О.В., д.ю.н., професор, професор кафедри міжнародного та європейського права КАІ.

Запитання: У дисертації зазначено, що вперше сформульовано підхід до оцінки ефективності застосування міжнародно-правових норм. У чому його особливість?

Відповідь: Дякую за запитання. Замість загальних політико-правових оцінок я запропонувала чотири практичні критерії: 1) превентивність, 2) можливість доступу до механізмів захисту, 3) відновлення порушеного права, 4) притягнення до відповідальності. Цей підхід дозволяє не декларативно, а емпірично оцінити ефективність на прикладі справ ЄСПЛ, МКС, рішень РБ ООН тощо.

5. Максимович Р.О., к.ю.н., доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права КАІ.

Запитання: Як Ви поясните новизну в підходах до розмежування міжнародного гуманітарного права і міжнародного права прав людини?

Відповідь: Дякую за запитання. У традиційних підходах йдеться про конкуренцію. Я ж демонструю, що в умовах сучасних конфліктів обидва режими діють паралельно, часто в одних і тих самих ситуаціях наприклад, захист цивільного під час бомбардування регулюється одночасно й МГП, і правом на життя.

6. Максимович Р.О., к.ю.н., доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права КАІ.

Запитання: У чому полягає запропонована Вами «інтегративна модель правового захисту особи»? Чи не створює вона ризик дублювання функцій міжнародних інституцій?

Відповідь: Інтегративна модель передбачає не дублювання, а координацію зусиль між міжнародними й національними інституціями. Вона ґрунтується на ідеї, що кожна держава має не лише негативне зобов'язання – не порушувати права, а й позитивне – активно захищати людину, навіть в умовах конфлікту. У моделі закладено принципи доповнення, спільної юрисдикції, обміну інформацією та уніфікації процедур. Такий підхід дозволяє уникати правових лакун і сприяє більш комплексному реагуванню, особливо в умовах обмежених ресурсів міжнародної системи.

7. Немченко К.С., к.ю.н., в.о. завідувача кафедри міжнародного та європейського права КАІ.

Запитання: У дисертації Ви запропонували систематизацію типових порушень прав людини під час збройного конфлікту. Які з них, на Вашу думку, залишаються поза увагою міжнародних інституцій, і чому саме ці порушення вважаються найменш «юридично видимими»?

Відповідь: Найменш помітними залишаються порушення, що стосуються соціально-економічних прав, наприклад права на освіту, доступ до медичної допомоги або житла в зоні конфлікту. Причина в тому, що ці права складніше фіксувати та класифікувати як грубі порушення з точки зору міжнародного кримінального права. Крім того, інституції переважно зосереджуються на порушеннях, що мають пряму доказову цінність у кримінальному процесі – катування, вбивства, сексуальне насильство тощо. Я у своїй роботі підкреслюю необхідність розширення об'єктів моніторингу, щоб ці «м'які» порушення також набували реального значення у практиці захисту.

8. Немченко К.С., к.ю.н., в.о. завідувача кафедри міжнародного та європейського права КАІ.

Запитання: Ви зазначаєте про необхідність гармонізації норм міжнародного гуманітарного права та прав людини. На Вашу думку, чи не призведе така гармонізація до розмивання спеціальних норм гуманітарного права?

Відповідь: Це реальний ризик, але гармонізація в моєму розумінні не уніфікація, а узгоджене співіснування. МГП має пріоритет у бойових умовах (як *lex specialis*), але норми МППЛ залишаються дієвими щодо сфер, які не охоплює гуманітарне право. Я виступаю за модель комплементарності, яка дозволяє підсилити захист особи за рахунок обох систем, не нівелюючи їхніх особливостей.

9. Бабін Б.В., д.ю.н., професор, професор кафедри міжнародного та європейського права КАІ.

Запитання: У чому полягає практичне значення Вашої моделі для національних правозахисних інституцій в умовах триваючого конфлікту?

Відповідь: Моя модель дозволяє національним інституціям судам, омбудсмену, правозахисним НУО адаптувати міжнародні стандарти до локального правозастосування навіть в умовах обмеженої юрисдикції. Зокрема, йдеться про можливість використання норм міжнародного гуманітарного та кримінального права при кваліфікації злочинів, а також у практиці збору доказів. Це забезпечує більшу інтеграцію українського правового поля в міжнародну правозахисну систему і підвищує шанси на реальне відновлення прав.

10. Нуруллаєв І.С.о., д.ю.н., професор, професор кафедри міжнародного та європейського права КАІ.

Запитання: Яке значення у Вашому дослідженні має залучення локальних громад до фіксації порушень прав людини під час збройного конфлікту? Чи не створює це ризик суб'єктивності або правової помилки?

Відповідь: У моєму підході особливе місце займає децентралізація правозахисних процесів, зокрема залучення місцевих громад до первинної фіксації фактів порушень. Це не заміна правових процедур, а компенсаторний механізм у ситуаціях, коли традиційні системи суди, прокуратура, міжнародні місії фізично недоступні. Я розробила модель попередньої правової верифікації, яка передбачає: 1) навчання громад базовим стандартам документування, 2) алгоритми безпечної передачі інформації, 3) подальшу правову обробку з боку інституцій. Такий підхід дозволяє не лише зменшити «сліпі зони» в обліку порушень, а й посилити суб'єктність громад у післяконфліктному відновленні. Це не ризик, а відповідь на сучасні виклики війни, де доступ до справедливості має починатися не з кабінету, а з реального досвіду тих, хто постраждав.

Висновок наукового керівника.

Волошин Юрій Олексійович, д.ю.н., професор, професор кафедри міжнародного та європейського права КАІ.

У сучасному міжнародному праві питання захисту прав людини в умовах збройного конфлікту набуло надзвичайної актуальності, оскільки війни нового типу гібридні, асиметричні, внутрішньодержавні та міжнародні висувають нові виклики до існуючої системи правових гарантій. Порушення основоположних прав і свобод цивільного населення, політично вмотивоване насильство, масові переміщення осіб, обмеження доступу до правосуддя вимагають не лише правової оцінки, а й вироблення ефективних механізмів реагування. У цьому контексті обрана тема дисертаційного дослідження Пашинної Л.В. є не лише науково значущою, а й критично важливою для забезпечення гуманності міжнародних відносин у період воєнного часу.

Концептуальна модель дисертації ґрунтується на інтегративному підході, який поєднує доктринальні розробки міжнародного гуманітарного права, практику

9. Бабін Б.В., д.ю.н., професор, професор кафедри міжнародного та європейського права КАІ.

Запитання: У чому полягає практичне значення Вашої моделі для національних правозахисних інституцій в умовах триваючого конфлікту?

Відповідь: Моя модель дозволяє національним інституціям судам, омбудсмену, правозахисним НУО адаптувати міжнародні стандарти до локального правозастосування навіть в умовах обмеженої юрисдикції. Зокрема, йдеться про можливість використання норм міжнародного гуманітарного та кримінального права при кваліфікації злочинів, а також у практиці збору доказів. Це забезпечує більшу інтеграцію українського правового поля в міжнародну правозахисну систему і підвищує шанси на реальне відновлення прав.

10. Нуруллаєв І.С.о., д.ю.н., професор, професор кафедри міжнародного та європейського права КАІ.

Запитання: Яке значення у Вашому дослідженні має залучення локальних громад до фіксації порушень прав людини під час збройного конфлікту? Чи не створює це ризик суб'єктивності або правової помилки?

Відповідь: У моєму підході особливе місце займає децентралізація правозахисних процесів, зокрема залучення місцевих громад до первинної фіксації фактів порушень. Це не заміна правових процедур, а компенсаторний механізм у ситуаціях, коли традиційні системи суди, прокуратура, міжнародні місії фізично недоступні. Я розробила модель попередньої правової верифікації, яка передбачає: 1) навчання громад базовим стандартам документування, 2) алгоритми безпечної передачі інформації, 3) подальшу правову обробку з боку інституцій. Такий підхід дозволяє не лише зменшити «сліпі зони» в обліку порушень, а й посилити суб'єктність громад у післяконфліктному відновленні. Це не ризик, а відповідь на сучасні виклики війни, де доступ до справедливості має починатися не з кабінету, а з реального досвіду тих, хто постраждав.

Висновок наукового керівника.

Волошин Юрій Олексійович, д.ю.н., професор, професор кафедри міжнародного та європейського права КАІ.

У сучасному міжнародному праві питання захисту прав людини в умовах збройного конфлікту набуло надзвичайної актуальності, оскільки війни нового типу гібридні, асиметричні, внутрішньодержавні та міжнародні висувають нові виклики до існуючої системи правових гарантій. Порушення основоположних прав і свобод цивільного населення, політично вмотивоване насильство, масові переміщення осіб, обмеження доступу до правосуддя вимагають не лише правової оцінки, а й вироблення ефективних механізмів реагування. У цьому контексті обрана тема дисертаційного дослідження Пашинної Л.В. є не лише науково значущою, а й критично важливою для забезпечення гуманності міжнародних відносин у період воєнного часу.

Концептуальна модель дисертації ґрунтується на інтегративному підході, який поєднує доктринальні розробки міжнародного гуманітарного права, практику

міжнародних судів, дослідження в галузі прав людини та сучасні теорії захисту вразливих категорій населення. Авторка зосереджується на практичному застосуванні міжнародно-правових стандартів під час конфліктів, критично оцінює чинні конвенційні механізми, як-от Женевські конвенції та додаткові протоколи до них, а також функціонування ЄСПЛ, МКС, МКЧХ, системи ООН у захисті цивільного населення, військовополонених, поранених, осіб без громадянства. Дисертація також включає аналіз проблем імплементації міжнародних норм у національну правову систему України, звертаючи увагу на правові прогалини, колізії та необхідність адаптації правозастосовної практики до вимог міжнародного права.

Структура дисертаційної роботи є логічно впорядкованою і послідовною: вступ, три змістовні розділи, які висвітлюють основні напрями дослідження — методологічні та теоретичні засади міжнародного правового захисту прав людини під час війни, огляд міжнародних стандартів і практики їх реалізації, а також особливості застосування цих стандартів у національному контексті з урахуванням досвіду України. Кожен розділ органічно доповнює інші, створюючи єдину цілісну систему наукового аналізу, що дозволяє комплексно оцінити стан та перспективи правового захисту осіб у конфліктних умовах.

Дисертація відзначається глибокою теоретичною обґрунтованістю, чітко вираженою науковою новизною та високим рівнем системності дослідження. Автор демонструє впевнене володіння методологічним апаратом, уміння критично аналізувати міжнародну правову практику, робить акцент на практичній цінності своїх висновків. У роботі містяться пропозиції щодо вдосконалення правових механізмів захисту прав людини у період збройних конфліктів, як на міжнародному рівні через реформування існуючих інституцій, так і на національному шляхом імплементації відповідних стандартів до українського законодавства. Подані у дисертації результати становлять вагомий внесок у наукову розробку теми міжнародного гуманітарного права.

У процесі роботи над дисертаційним дослідженням Пашинна Л.В. виявила глибоку наукову зацікавленість темою, здатність до самостійного критичного мислення та послідовного опрацювання складного міждисциплінарного матеріалу. Вона демонструвала відповідальний підхід до наукової роботи, вчасно враховувала наукові зауваження та конструктивно інтегрувала їх у зміст дисертації. Здобувачка показала не лише ґрунтовну обізнаність із сучасною доктриною міжнародного права, а й навички роботи з широким колом нормативних джерел і міжнародних документів, що у комплексі свідчить про високий рівень її теоретичної та методологічної підготовки.

Таким чином, дисертаційне дослідження Пашинної Лілії Василівни є завершеним самостійним науковим дослідженням, що повною мірою відповідає критеріям актуальності, новизни, теоретичної й практичної значущості, структурної логіки та відповідності вимогам до наукових кваліфікаційних робіт. Робота має очевидний практичний потенціал для вдосконалення національного механізму захисту прав людини в умовах збройного конфлікту, а також для

розвитку міжнародного правопорядку у сфері забезпечення гуманітарних стандартів. Дисертація повністю відповідає спеціальності 293 «Міжнародне право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19.05.2023 № 502), вимогам пп. 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44.

Обговорення дисертаційного дослідження.

Прощаєв В.В., д.ю.н., професор, професор кафедри міжнародного та європейського права КАІ.

Мені приємно взяти участь в обговоренні дисертаційної роботи Пашинної Лілії Василівни, присвяченої міжнародно-правовому захисту прав людини в умовах збройного конфлікту. Це ґрунтовне й актуальне дослідження, яке робить вагомий внесок у розвиток сучасної міжнародно-правової науки.

Робота вирізняється високим науковим рівнем, системним підходом та комплексним аналізом проблематики. Авторка глибоко досліджує співвідношення норм міжнародного гуманітарного права і міжнародного права прав людини, розкриваючи особливості їх взаємодії у контексті збройного конфлікту. Концептуальна модель правового захисту особи, сформульована у дисертації, свідчить про вміння інтегрувати теоретичні засади з практичними викликами сьогодення.

Варто відзначити, що дисертація повністю відповідає вимогам, які висуваються до наукових досліджень такого рівня. Опубліковані авторкою праці в наукових виданнях підтверджують актуальність та практичну значущість отриманих результатів.

Вважаю, що дисертаційна робота заслуговує на високу оцінку і рекомендую її до захисту за спеціальністю 293 «Міжнародне право».

Нуруллаєв І.С., д.ю.н., професор, професор кафедри міжнародного та європейського права КАІ.

Наукове дослідження Пашинної Лілії Василівни охоплює широкий спектр надзвичайно актуальних проблем міжнародно-правового захисту прав людини під час збройного конфлікту. Авторка вміло поєднала норми міжнародного гуманітарного права та права прав людини, комплексно проаналізувавши міжнародні й національні механізми правового реагування на порушення.

Дисертація вирізняється глибиною, послідовністю викладу та структурованістю. Важливо, що всі наукові завдання сформульовані чітко й аргументовано, а викладені у роботі пропозиції базуються на ґрунтовному аналізі джерел та практики.

Пашинною Л.В. опубліковано належну кількість наукових праць, що

підтверджує її активну участь у науковій спільноті. Отримані результати мають наукову новизну, теоретичну і практичну цінність, зокрема в контексті вдосконалення правового механізму захисту прав людини в умовах війни.

Робота заслуговує на позитивну оцінку і, безумовно, має бути рекомендована до захисту.

Немченко К.С., к.ю.н., в.о. завідувача кафедри міжнародного та європейського права КАІ.

Дисертація Пашинної Лілії Василівни є комплексним науковим дослідженням, що стосується важливої сфери міжнародного права — захисту прав людини в умовах збройного конфлікту. Авторка здійснила міждисциплінарний аналіз міжнародних механізмів, нормативної бази та правозастосовної практики в цій галузі.

Робота має чітку логічну структуру, в якій вдало поєднано теоретичні засади з практичними аспектами. Особливу увагу приділено питанням імплементації міжнародного гуманітарного права в національне законодавство України. Аргументація автора є переконливою, а висновки — обґрунтованими.

Належна кількість публікацій, у тому числі у фахових виданнях, засвідчує високий рівень наукової активності дисертантки. Дослідження має не лише теоретичне, але й значне практичне значення для удосконалення національного та міжнародного законодавства у сфері захисту прав людини.

Враховуючи вищезазначене, підтримую дисертацію та рекомендую її до захисту.

Бабін Б.В., д.ю.н., професор, професор кафедри міжнародного та європейського права КАІ.

Дисертаційне дослідження Пашинної Лілії Василівни є надзвичайно актуальним з огляду на сучасні глобальні виклики, зокрема повномасштабні збройні конфлікти та системні порушення прав людини. У роботі глибоко розкрито проблему ефективності міжнародно-правового захисту прав людини в умовах війни.

Авторка запропонувала інноваційний підхід до аналізу взаємодії норм міжнародного гуманітарного права та права прав людини, сформулювала модель комплексного правового режиму захисту особи під час воєнних конфліктів. Важливим внеском є окреслення типології порушень прав людини та інструментів реагування на них.

Дисертація є ґрунтовною за змістом, має логічну структуру та високу наукову якість. Авторкою проведено значну роботу, що підтверджується відповідним рівнем публікацій і участю у наукових заходах. Запропоновані висновки та рекомендації мають цінність для як науки, так і практики.

Підтримую представлену роботу та вважаю, що Пашинна Лілія Василівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 293 «Міжнародне право».

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації на тему «Міжнародно-правовий захист прав людини в умовах збройного конфлікту», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 29 «Міжнародні відносини» за спеціальністю 293 «Міжнародне право»

Актуальність теми дослідження та її зв'язок із планами науково-дослідних робіт. Міжнародно-правовий захист прав людини в умовах збройного конфлікту є однією з найбільш чутливих сфер сучасного міжнародного права, що набуває особливої актуальності у світлі зростання кількості збройних конфліктів, як міждержавного, так і внутрішнього характеру. У сучасних умовах збройної агресії проти України, суттєвого ускладнення міжнародної безпекової ситуації та ескалації воєн насильницького характеру, що супроводжуються грубими і системними порушеннями прав людини, питання ефективного правового реагування на ці явища набуває надзвичайного значення. Визначення реального статусу особи під час воєнного конфлікту, встановлення адекватних юридичних гарантій її захисту, а також забезпечення невідворотності відповідальності за скоєні порушення гуманітарного права та прав людини постають першочерговими завданнями як для держав, так і для міжнародних організацій.

Актуальність обраної теми зумовлена також необхідністю перегляду сучасних підходів до регулювання гуманітарних відносин, з огляду на зміну характеру конфліктів, розмитість ролей учасників воєнних дій, зростання кількості неklasичних форм збройного насильства, а також активне використання технологій, які ускладнюють кваліфікацію воєнних злочинів. Додаткову значущість темі надає зростання ролі міжнародних судових інституцій у переслідуванні винних у масових порушеннях прав людини. Водночас, імплементація міжнародно-правових стандартів у національне законодавство потребує системної адаптації, з урахуванням новітніх викликів, обмежень правового режиму воєнного стану та потреби захисту прав і свобод навіть у надзвичайних обставинах.

Тематика дослідження безпосередньо пов'язана з планами державної правової політики України у сфері євроінтеграції, дотримання міжнародних зобов'язань у межах Ради Європи, ООН та Міжнародного кримінального суду, а також відповідає завданням з удосконалення національного механізму реалізації прав людини в умовах надзвичайних ситуацій. Особливої ваги дослідження набуває в контексті стратегічних документів, що визначають напрями державної політики України, зокрема, Національної стратегії у сфері прав людини, Стратегії забезпечення державної безпеки та Стратегії інформаційної безпеки, де однією з ключових цілей проголошено забезпечення захисту прав людини незалежно від обставин.

Таким чином, обрана тематика дослідження є не лише науково обґрунтованою, а й практично необхідною, адже відповідає актуальним викликам

у сфері забезпечення гуманітарного правопорядку, адаптації національної правової системи до міжнародних стандартів та підвищення ефективності міжнародного правового співробітництва у захисті прав людини. Вона тісно корелює з поточними напрямками наукових досліджень у сфері міжнародного права, зокрема в контексті правового забезпечення національної безпеки, гуманітарного реагування та зміцнення механізмів міжнародної відповідальності за воєнні злочини.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Тема дисертації відповідає освітньо-науковій програмі “ Міжнародне право” за спеціальністю 293 “Міжнародне право” галузі знань 29 “Міжнародні відносини” в КАІ (зокрема, ОК 1.3.1, ОК 1.3.2, ОК 1.3.4 та ОК 1.3.5). Дисертаційне дослідження виконано в межах науково-дослідної роботи Факультету права та міжнародних відносин на тему «Міжнародні стандарти міжнародних організацій та їх імплементація державами-членами» (реєстраційний номер № 69-2021/150106).

Дисертаційне дослідження виконано в межах науково-дослідної роботи кафедри міжнародного та європейського права Факультету права та міжнародних відносин КАІ на тему «Міжнародні стандарти міжнародних організацій та їх імплементація державами-членами» (номер державної реєстрації 69-2021/150106), а також міжвідомчих дослідницьких ініціатив, зокрема: «Міжнародно-правові аспекти забезпечення прав людини в умовах сучасних глобальних викликів» (номер державної реєстрації 0121U108745); «Механізми реалізації міжнародного гуманітарного права в умовах збройного конфлікту» (номер державної реєстрації 0120U104238); «Адаптація правової системи України до стандартів міжнародного права в умовах воєнного стану» (номер державної реєстрації 0123U101622).

Мета і завдання дослідження. Основною метою дисертації є дослідження правових механізмів міжнародного захисту прав людини в умовах збройного конфлікту, із врахуванням взаємодії норм міжнародного гуманітарного права та міжнародного права у сфері прав людини.

Для реалізації сформульованої мети було необхідно здійснити вирішення таких наукових завдань:

- здійснення аналізу джерел міжнародного та національного права, а також методологічного підходу до вивчення прав людини у воєнний період;
- уточнення і систематизація ключових понять дослідження, зокрема у площині співвідношення міжнародного гуманітарного права, міжнародного права прав людини та юридичних характеристик збройного конфлікту;
- вивчення еволюційних процесів становлення правового захисту особи в умовах війни, від перших міжнародних домовленостей до сучасних глобальних механізмів;
- характеристика фундаментальних міжнародних договорів, таких як Женевські конвенції та додаткові протоколи, з точки зору їх значення для регулювання поведінки сторін у конфлікті;
- аналіз трансформації міжнародного правового статусу особи як суб'єкта, що може бути як потерпілим, так і стороною міжнародного процесу;

– вивчення ролі ключових міжнародних інституцій у сфері захисту прав людини під час збройних конфліктів, із зосередженням на їхніх механізмах, повноваженнях та практичній ефективності;

– осмислення історичного впливу найбільших збройних конфліктів ХХ століття на формування сучасної концепції міжнародного правозахисного режиму;

– систематизація наукових підходів до класифікації видів збройних конфліктів та визначення юридично значущих ознак їх розмежування;

– виокремлення правозастосовних проблем, що виникають у контексті втілення міжнародно-правових норм у внутрішню правову систему держави під час воєнного стану;

– розроблення практичних рекомендацій щодо удосконалення нормативних та інституційних механізмів захисту прав людини як на міжнародному, так і на національному рівні, з урахуванням українського досвіду.

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є правовідносини, що виникають у процесі функціонування міжнародних і національних механізмів захисту прав людини в умовах збройних конфліктів.

Предмет дослідження. Предметом дисертації є нормативно-правові підходи, концепції та механізми міжнародно-правового захисту прав людини в умовах збройного конфлікту, зокрема у взаємодії міжнародного гуманітарного права та права людини, а також специфіка їх реалізації в правовій системі України.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертаційного дослідження становить система філософсько-світоглядних, загальнонаукових та спеціально-юридичних методів, що у своїй сукупності забезпечили комплексний і міждисциплінарний підхід до аналізу міжнародно-правового захисту прав людини в умовах збройного конфлікту. Вибір методів зумовлений метою та завданнями роботи, а також специфікою предмета й об'єкта дослідження.

Наукова новизна дисертації Пашинної Л.В. полягає у комплексному дослідженні правового механізму захисту особи в умовах збройного конфлікту через інтеграцію міжнародно-правових режимів гуманітарного права і прав людини.

За результатами проведеного дослідження сформульовано низку нових концептуальних наукових положень та висновків, що характеризуються науковою новизною, зокрема:

уперше:

- запропоновано цілісний концептуальний підхід до правового режиму захисту прав людини в умовах збройного конфлікту, розглядаючи це явище як комплексне міжгалузеве, що інтегрує норми міжнародного гуманітарного права та стандартів прав людини для забезпечення всебічного захисту.;

- сформульовано методологію оцінки ефективності впровадження міжнародно-правових норм у конкретних збройних конфліктах, зокрема враховуючи роль таких структур, як Міжнародний комітет Червоного Хреста (МКЧХ), Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ) та Міжнародний кримінальний

суд (МКС);

- проведено систематизацію типових порушень прав людини, що виникають під час збройних конфліктів, і встановлено їх зв'язок із міжнародно-правовими зобов'язаннями держав, що дозволяє краще розуміти характер і масштаби цих порушень.;

- визначено специфіку правового статусу фізичних осіб як суб'єктів міжнародного захисту у воєнних умовах з урахуванням сучасних тенденцій у розвитку міжнародної кримінальної відповідальності, що сприяє більш ефективному захисту прав потерпілих;

удосконалено:

- надано детальне тлумачення ключових категорій, пов'язаних із збройними конфліктами, зокрема здійснено чітке правове розмежування між міжнародними та неміжнародними конфліктами. Це дозволяє точніше визначати застосовні норми міжнародного гуманітарного права та враховувати особливості кожного виду конфлікту у правовому регулюванні.;

- розроблено структуру системного аналізу міжнародно-правових актів, що регулюють права людини під час війни, із особливою увагою до специфіки їх застосування в умовах надзвичайного стану чи воєнного часу. Цей підхід дає змогу враховувати виклики, що виникають у зв'язку з обмеженнями прав і свобод в кризових ситуаціях;

- запропоновано підходи до чіткого визначення меж державних зобов'язань у сфері захисту прав людини під час воєнних конфліктів, а також механізми реалізації цих зобов'язань. Особлива увага приділена балансуванню між забезпеченням безпеки та дотриманням прав людини в умовах конфлікту;

- обґрунтовано розуміння ролі міжнародних інституцій у моніторингу, контролі та оцінці стану дотримання прав людини під час збройних конфліктів, з урахуванням сучасних практик таких організацій, як Рада Європи, Організація Об'єднаних Націй та Міжнародний кримінальний суд. Цей аналіз допомагає краще усвідомити, як міжнародна спільнота реагує на порушення та сприяє захисту постраждалих.

дістало подальший розвиток:

- підходи до розмежування сфери дії міжнародного гуманітарного права та міжнародного права прав людини у збройних конфліктах отримали подальший розвиток, що дозволило чіткіше визначити межі їх застосування і уникнути правових суперечностей.;

- теоретичні основи індивідуальної міжнародно-правової відповідальності за порушення норм міжнародного гуманітарного права, зокрема у практиці МКС та ad hoc трибуналів, отримали подальший розвиток, що сприяє ефективнішому притягненню до відповідальності;

- роль і значення прецедентної практики ЄСПЛ у формуванні правового підходу до захисту людини в умовах збройного конфлікту отримали подальше теоретичне і практичне обґрунтування;

- уявлення про роль і значення прецедентної практики ЄСПЛ у розбудові

правового підходу до захисту людини в умовах збройного конфлікту;

- обґрунтування значення міжнародно-правових моніторингових механізмів (ООН, ОБСЄ, МКЧХ) у контексті збройної агресії та окупації;

- критерії відповідності національного законодавства міжнародним гуманітарним зобов'язанням були конкретизовані з урахуванням українського досвіду, що полегшує процес гармонізації.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків, рекомендацій, які захищаються.

Наукові положення, висновки й рекомендації, сформульовані в дисертації, відповідають вимогам до наукових досліджень і забезпечуються:

- чіткою структурою дослідження, послідовним викладенням матеріалу та взаємозв'язком окремих розділів дисертації;

- використанням достатньої кількості джерел інформації: вітчизняні загально-теоретичні та зарубіжні міжнародно-правові дослідження;

- коректним застосуванням понятійно-категоріального апарата.

Теоретичне значення. Дослідження спрямоване на наукове обґрунтування правових механізмів реалізації міжнародних зобов'язань України в умовах збройного конфлікту та може слугувати основою для розробки практичних рекомендацій у сфері законодавчої, правозастосовної та міжнародної співпраці. Зокрема, отримали подальший розвиток:

- підходи до розмежування сфери дії міжнародного гуманітарного права та міжнародного права прав людини у збройних конфліктах;

- розуміння механізмів взаємодії між державами та міжнародними організаціями щодо забезпечення захисту прав людини під час воєнних дій;

- характеристика особливостей застосування принципу пропорційності та вимоги дотримання мінімальних стандартів гуманного поводження в умовах воєнного стану;

- правові засади обмеження окремих прав людини у період збройного конфлікту з урахуванням принципів необхідності, легітимності та недискримінації;

- теоретичні основи індивідуальної міжнародно-правової відповідальності за порушення норм міжнародного гуманітарного права, зокрема у практиці МКС та ad-hoc трибуналів;

- доктринальні засади захисту прав цивільного населення, включаючи переміщених осіб, біженців та осіб, позбавлених свободи під час збройного конфлікту;

- уявлення про роль і значення прецедентної практики ЄСПЛ у розбудові правового підходу до захисту людини в умовах збройного конфлікту;

- підходи до правової кваліфікації дій під час збройного конфлікту як міжнародних злочинів відповідно до положень Римського статуту;

- принципи правового забезпечення гуманітарного доступу, допомоги та евакуації цивільного населення, їх нормативне закріплення й застосування;

- обґрунтування значення міжнародно-правових моніторингових механізмів (ООН, ОБСЄ, МКЧХ) у контексті збройної агресії та окупації;

- визначення критеріїв відповідності національного законодавства міжнародним

гуманітарним зобов'язанням, з урахуванням досвіду України;

- пропозиції щодо посилення ролі громадянського суспільства у фіксації та документуванні порушень прав людини під час збройних конфліктів;

- підходи до оцінки ефективності національного правозастосування у сфері притягнення до відповідальності за порушення міжнародного гуманітарного права.

Практичне значення та використання результатів дисертаційного дослідження:

- у законотворчій діяльності: при розробці проектів нормативно-правових актів, спрямованих на адаптацію національного законодавства до міжнародних стандартів захисту прав людини під час воєнного стану, зокрема в питаннях захисту цивільного населення, внутрішньо переміщених осіб, біженців, військовополонених тощо;

- у діяльності державних органів і правоохоронних структур: для забезпечення дотримання Україною міжнародних гуманітарних зобов'язань, розробки методичних рекомендацій та процедур співпраці з міжнародними інституціями, а також фіксації й ефективного реагування на випадки порушення прав людини;

- у роботі міжнародних і національних правозахисних організацій: під час проведення моніторингу, підготовки аналітичних звітів і оцінки дотримання гуманітарного права в районах збройного конфлікту;

- у правозастосовній практиці судів України: при розгляді справ, що пов'язані з порушеннями прав людини в умовах війни, зокрема в аспекті застосування міжнародного права у внутрішньому правопорядку;

- у системі підготовки кадрів – як навчальний матеріал для викладання дисциплін міжнародно-правового спрямування (міжнародне гуманітарне право, міжнародне право прав людини, міжнародне кримінальне право) у вищих юридичних навчальних закладах;

- у наукових дослідженнях – для подальшого розвитку теоретичних та прикладних аспектів міжнародного права, особливо у питаннях інтеграції гуманітарного і правозахисного підходів, а також ролі держави в забезпеченні прав людини в умовах конфліктів і нестабільності.

Особистий внесок здобувача. Дисертація «Міжнародно-правовий захист прав людини в умовах збройного конфлікту» Пашинної Л.В. є самостійною науковою працею, в якій наведено теоретичні положення і висновки, власні ідеї та розробки автора, які дають змогу вирішити поставлені завдання. Усі висновки та практичні рекомендації, винесені на захист, розроблені дисертантом особисто. Використані в дисертації ідеї, положення чи гіпотези інших авторів мають відповідні посилання і використані лише для підкріплення ідей здобувача.

- **Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора.**

Дисертація Пашинної Л.В. є самостійною науковою працею, у якій викладено теоретичні положення, висновки, а також авторські ідеї та розробки, що дозволяють розв'язати поставлені наукові завдання. Основні теоретичні положення, висновки та пропозиції, що містяться в дисертації, оприлюднені на міжнародних і всеукраїнських наукових та науково-практичних конференціях.

Апробація результатів дослідження. Найважливіші ідеї, висновки, рекомендації, отримані в дисертації, оприлюднені на наукових та науково-практичних конференціях, у тому числі міжнародних, всеукраїнських та за міжнародною участю: XV Міжнародна науково-практична конференція «Від громадянського суспільства - до правової держави» (Харків, 07 червня 2024 року); Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених (Харків, 26 квітня 2024 року).

Публікації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження викладено в 5 наукових публікаціях, серед них 3 публікації у наукових фахових виданнях України та 2 публікації у збірниках матеріалів конференцій.

Праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації *Статті у фахових виданнях України*

1. Пашинна, Л. В. Критерії визначення «збройного конфлікту» у міжнародному гуманітарному праві: історичні передумови, сучасні виклики та правові реалії. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО*. 2024. Вип. 84, № 4. С. 326–333. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.84.4.46>

2. Пашинна, Л. В. Взаємодія міжнародного гуманітарного права та міжнародного права прав людини у контексті збройних конфліктів. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 5. С. 922–928. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.05.141>

3. Пашинна, Л. В. Міжнародно-правовий захист прав людини під час збройних конфліктів в історичній ретроспективі. *Слово Національної школи суддів України*. 2024. № 2 (47). С. 68–81. DOI: [https://doi.org/10.37566/2707-6849-2024-2\(47\)-6](https://doi.org/10.37566/2707-6849-2024-2(47)-6)

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

4. Пашинна, Л. В. Міжамериканський інституційний механізм захисту прав людини в умовах міжнародних збройних конфліктів. *Юридичні аспекти протидії сучасним загрозам сталому розвитку : тези доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Від громадянського суспільства - до правової держави» (Харків, 07 червня 2024 року)*. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. С. 293–294.

5. Пашинна, Л. В. Основні положення Женевських конвенцій та додаткових протоколів до них у забезпеченні захисту прав людини в умовах міжнародних збройних конфліктів. *Права людини в правовій системі ЄС : тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених (Харків, 26 квітня 2024 року)*. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. С. 204–206.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційне дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Повний обсяг дисертації становить 255 сторінок, із них – 222 сторінки основного тексту. Список використаних джерел налічує 409 найменувань.

Оцінки мови та стилю дисертації. Текст дисертації написаний чіткою, грамотною мовою, виклад матеріалу логічний і послідовний. Дослідження представлено у відповідності з нормами наукового стилю. Оформлення роботи відповідає встановленим вимогам Міністерства освіти і науки України.

Характеристика особистості здобувача. Під час підготовки дисертації Пашинна Л.В. продемонструвала себе. Під час роботи над дисертацією Лілія Пашинна показала себе як ініціативний і креативний дослідник, який вміє самостійно виконувати складні наукові й практичні завдання на високому рівні. Вона добре володіє сучасними методологіями аналізу та має ґрунтовну теоретичну і практичну базу.

Відповідність принципам академічної доброчесності.

Дисертація не містить необґрунтованих запозичень та плагіату. У роботі дотримано правила посилання на джерела інформації у випадку використання підходів, положень, тверджень, відомостей. Надано достовірну інформацію про результати досліджень, джерела використаної інформації.

Рецензенти рекомендують: відповідно до пп. 15, 16 “Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, *пропонується такий склад разової ради:*

Головою спеціалізованої вченої ради:

Бабіна Бориса Володимировича, доктора юридичних наук, професора, професора кафедри міжнародного та європейського права Факультету права та міжнародних відносин КАІ.

Рецензентом:

Нуруллаєва Ількіна Садагата огли, доктора юридичних наук, професора, професора кафедри міжнародного та європейського права Факультету права та міжнародних відносин КАІ.

Офіційними опонентами:

Камінську Наталію Василівну, доктора юридичних наук, професора, провідного наукового співробітника відділу міжнародного права та права Європейського Союзу Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України.

Буроменського Михайла Всеволодовича, доктора юридичних наук, професора, завідувача кафедри міжнародного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Гутника Віталія Володимировича, доктора юридичних наук, професора, професора кафедри міжнародного права Львівського національного університету імені Івана Франка.

Усі члени разової спеціалізованої вченої ради не мають реальний чи потенційний конфлікт інтересів щодо здобувачки Пашинної Лілії Василівни (зокрема, не є її близькою особою) та/або її наукового керівника.

У результаті попередньої експертизи дисертації Пашинної Лілії Василівни і повноти публікації основних результатів дослідження.

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Пашинної Л.В. на тему «Міжнародно-правовий захист прав людини в умовах збройного конфлікту».

2. Вважати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Пашинної Лілії Василівни відповідає спеціальності 293 «Міжнародне право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19.05.2023 № 502), вимогам пп. 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44.

3. Рекомендувати дисертаційну роботу на тему «Міжнародно-правовий захист прав людини в умовах збройного конфлікту», подану Пашиною Лілією Василівною на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 29 «Міжнародні відносини» за спеціальністю 293 «Міжнародне право», до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

4. Рекомендувати Вченій раді затвердити склад разової спеціалізованої вченої ради:

Головою спеціалізованої вченої ради:

Бабіна Бориса Володимировича, доктора юридичних наук, професора, професора кафедри міжнародного та європейського права Факультету права та міжнародних відносин КАІ.

Рецензентом:

Нуруллаєва Ількіна Садагата огли, доктора юридичних наук, професора, професора кафедри міжнародного та європейського права Факультету права та міжнародних відносин КАІ.

Офіційними опонентами:

Камінську Наталію Василівну, доктора юридичних наук, професора, провідного наукового співробітника відділу міжнародного права та права Європейського Союзу Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України.

Буроменського Михайла Всеволодовича, доктора юридичних наук, професора, завідувача кафедри міжнародного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Гутника Віталія Володимировича, доктора юридичних наук, професора, професора кафедри міжнародного права Львівського національного університету імені Івана Франка.

Результати голосування щодо рекомендації до захисту дисертації Пашинної Лілії Василівни:

“за” 12

“проти” – немає

“утримались” – немає

Головуючий на засіданні:

професор кафедри міжнародного та європейського права Факультету права та міжнародних відносин КАІ,
доктор юридичних наук, професор

 Володимир ПРОЦАЄВ

Секретар засідання:

професор кафедри міжнародного та європейського права Факультету права та міжнародних відносин КАІ,
кандидат юридичних наук

 Аліна ЗАМУЛА

ПОГОДЖЕНО:

проректор з наукових досліджень та трансферу технологій КАІ,
доктор технічних наук, професор

 Сергій ГНАТЮК